

Ε' Κυριακή των Νηστειών: Ομιλία περί μετανοίας (Επίσκοπος Κερινίκης και Καλαβρύτων Ηλίας Μηνιάτης)

Categories : [ΘΕΟΛΟΓΙΑ](#)

Date : 21 Μαρτίου, 2018

Η ακόλουθη ομιλία είναι προϊόν της ρητορικής δεινότητος του επισκόπου Κερινίτσης και Καλαβρύτων Ηλία Μηνιάτη του Κεφαλλήνος, ο οποίος θεωρείται «νέος Χρυσόστομος», λόγω του περιεχομένου των λόγων του, αλλά και λόγω της φυσικής του ευφραδείας.

Εγεννήθη στο Λυξούρι το 1669 και εκοιμήθη το 1714, εις ηλικίαν μόλις σαράντα πέντε ετών. Εκήρυξε στην Βενετία, όπου και εσπούδασε, στην Κέρκυρα, στην πατρίδα του Κεφαλληνία, στην Ζάκυνθο και επί επταετίαν εις τον Πάνσεπτον Πατριαρχικόν ναόν του Αγίου Γεωργίου, εις Κωνσταντινούπολιν. Εκεί μάλιστα διωρίσθη επισήμως υπό του Πατριάρχου Γαβριήλ του Γ' Ιεροκήρυξ της Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας. Από τους ολίγους λόγους του που διεσώθησαν, αντιλαμβάνεται κανείς την δύναμιν των, την απήχησι που είχαν και το πόσον το δουλεύον Γένος εις Τούρκους και Βενετούς, εστερήθη ενός τόσον παραμυθητικού και παρηγορητικού κηρύγματος. Οι ομιλίες του έγιναν το πινευματικόν εντρύφημα των Ορθοδόξων επί μακρού χρόνου διάστημα έως της σήμερον, απαριθμούσαι πολλάς εκδόσεις.

Τώρα εκδίδομεν μεταγλωττισμένους εις το σημερινόν γλωσσικόν ιδίωμα προς ευχερεστέραν κατανόησιν τρεις ομιλίας αυτού περί Μετανοίας, περί Εξομολογήσεως και περί θείας Μεταλήψεως, εκφωνηθείσας εις περιόδους Μεγάλης Τεσσαρακοστής. Ή επιλογή δεν έγινε τυχαίως.

Πιστεύομεν ότι όποιος έχει ειλικρινή μετάνοιαν, καθαράν εξομολόγησιν και εν συναισθήσει θείαν των Αχράντων Μυστηρίων Μετάληψιν, ευρίσκεται πορευόμενος την Οδόν της Σωτηρίας της εν Χριστώ Ιησού, ώ η δόξα εις τους αιώνας. Αμήν. (Ηγούμενος Δοσίθεος, Ιερά και Σταυροπηγιακή της Παναγίας Τατάρηνης Μονή)

ΟΜΙΛΙΑ ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ

Λεχθείσα τη Ε' Κυριακή των Νηστειών.

Τί δεν κάνει και τί δεν εφευρίσκει ο ένθεος ζήλος μιας εινάρετης ψυχής! Απεστάλη από τον Θεό και από την Εκκλησία ο ευλαβής και σοφός μοναχός Μεθόδιος¹ για να κατηχήσῃ στην Ορθόδοξο πίστι τον βασιληά των Βουλγάρων. Αυτό έγινε τότε που

Η ΑΛΛΗ ΟΨΙΣ

Ψηλαφώντας την των πραγμάτων αλήθεια...

<https://alopsis.gr>

αυτός είχεν απαρινηθεί την ειδωλολατρεία και είχε εισέλθει στην αληθινή θεογνωσία. Είχε βαπτισθή και είχεν υποτάξει το κράτος του στον βασιληά των Ρωμαίων² και στο Οικουμενικό Πατριαρχείο της Κωνσταντινουπόλεως.³

Αυτός λοιπόν ο καλός δούλος και πιστός υπηρέτης του Θεού άρχισε να νουθετή τον νεοφώτιστο με την δύναμι της διδασκαλίας του, αλλά περισσότερο με το παράδειγμα της ζωής του και να του υποδεικνύει με τα δόγματα της πίστεως και τις εντολές του Ευαγγελίου, πώς πρέπει να ζη ένας αληθινός Χριστιανός.

Όμως δεν αρκέσθηκε σ' αυτά: εζωγράφισε με επιδεξιότητα δύο εικόνες. Στην μία εζωγράφισε την δευτέρα Παρουσία του Χριστού και στην άλλη τον άδη. Στην πρώτη παρουσίαζε τον Υιό του Θεού να κάθεται σε θρόνο υψηλό και μεγαλοπρεπή και να περιβάλλεται με τις αγγελικές δυνάμεις, μέσα σε δόξα πολλήν, ντυμένο με όλο το φως της θείας Του δόξης. Παραστέκονταν χίλιες χιλιάδες αγγέλων και πλήθος αναρίθμητο ανθρώπων που δικάζονταν και ανέμεναν την απόφασι του φοβερού δικαστή. Ακόμη υπήρχε το σημείον του Σταυρού, που φαίνονταν μπροστά στο φοβερό βήμα, ο πύρινος ποταμός ο οποίος εξήρχετο από τον πύρινο θρόνο και λεπτομερώς όλα τα περιστατικά της μελλούσης Κρίσεως.⁴ Εις την άλλην εικόνα έδειχνε τον παμφάγον και αχόρταγον άδην και το εκεί άσβεστον πυρ.⁵ Εκεί έδειχνε το σκότος το εξώτερον,⁶ τον σκώληκα τον ακοίμητον,⁷ τα διάφορα βασανιστήρια των κολαζομένων αμαρτωλών και τις διάφορες μορφές των βασανιζόντων δαιμόνων.

Αυτές τις δύο φοβερές εικόνες τις τοποθετούσε ο φρόνιμος διδάσκαλος καθημερινώς μπροστά στα μάτια του βασιλέως μαθητού για να τον κάμη να καταλάβῃ πως για ένα ασεβή και αμαρτωλό τέτοια θα είναι η κρίσις, τέτοια θα είναι η κόλασις. Με αυτό τον τρόπο προσπαθούσε να τον στερεώσῃ στην ορθή πίστι και να τον παρακινήσῃ να ζη θεάρεστο ζωή.

Εγώ επήνεσα τον ζήλο και την τέχνη του καλού Μεθοδίου και γι' αυτό θέλησα να τον μιμηθώ. Στις περασμένες δύο διδαχές μου σας παρουσίασα δύο εικόνες. Σας εζωγράφισα στην μία την μέλλουσα Κρίσι και στην άλλη την αιώνια κόλασι. Αυτό το έκαμα με σκοπό να σας οδηγήσω στην **μετάνοια**, η οποία είναι η μοναδική οδός για να αποφύγετε και την οργή της μελλούσης Κρίσεως και τα βάσανα της αιωνίου κολάσεως. Και γι' αυτή την μετάνοια έρχομαι σήμερα να σας ομιλήσω. Σήμερα που «αναβαίνομεν εις Ιεροσόλυμα».⁸ Σήμερα που ο Υιός του Θεού πηγαίνει να παραδοθή στα χέρια των Αρχιερέων και των Γραμματέων, να πάθη, να αποθάνη, να χύση όλουν τον πολύτιμο Αίμα του, να δώση την ζωή Του στον θάνατο, για να μας εξαγοράση από την αμαρτία⁹ και «δούναι την ψυχήν αυτού λύτρον αντί πολλών».

Δεν μπορούμε να επιθυμήσουμε καταλληλότερο καιρό για να σωθούμε, παρά αυτές τις άγιες ημέρες κατά τις οποίες ο Υιός του Θεού διαπραγματεύεται την σωτηρία μας. Μα αλλοίμονο! Εσείς ακόμη στέκεσθε; Ακόμα δεν μετανοείτε; Αντιστέκεστε λοιπόν

στην γνώμη σας, στο πάθος σας, στην αμαρτία σας;

Σκληροκάρδιοι, αδιόρθωτοι αμαρτωλοί, ακούστε τι θέλω να σας πω σήμερα! Θα σας μιλήσω για την μετάνοια και θα σας αποδείξω πως όποιος δεν θέλει να μετανοήση αφού το μπορεί, θα έλθη καιρός που ίσως να θέλη και να μη μπορή...

ΜΕΡΟΣ Α

Υπάρχει και παλαιότερα αλλά και τώρα ένα ζήτημα αυνάμεσα σε Ορθοδόξους και αιρετικούς. Ποιό είναι τάχα αυτό που δικαιώνει και σώζει τον άνθρωπο; Μήπως μονάχα η χάρις του Θεού ή η χάρις του Θεού και η θέλησις του ανθρώπου μαζί;

Αν πούμε πως για να δικαιωθή και να σωθή ο άνθρωπος αρκεί η θέλησί του, χωρίς να χρειάζεται η χάρις του Θεού, τότε πέφτουμε στην **αίρεσι των Πελαγιανών**.¹¹ Το ότι η χάρις μόνον του Θεού σώζει τον άνθρωπο, έστω και χωρίς την θέλησί του, αυτή είναι **αίρεσι των Λουθηροκαλβινιστών**.¹² Οι πρώτοι έλεγαν ότι άμα υπάρχη θέλησις, δεν είναι αιναγκαία η Χάρις. Τούτοι εδώ, οι δεύτεροι ισχυρίζονται ότι άμα υπάρχη η Χάρις η θέλησις δεν είναι αιναγκαία.

Όμως η αληθινή γνώμη αυήκει στους Ορθοδόξους. **Ούτε μόνον η θέλησις του ανθρώπου, ούτε μόνον η χάρις του Θεού· αλλά μαζί και η θέλησις και η Χάρις δικαιώνουν και σώζουν τον άνθρωπο.** Αυτό διδάσκει η αγία μας Εκκλησία συμφώνως με την θεία Γραφή, τους ιερούς διδασκάλους και τους εμπινευσμένους θεολόγους. Το ότι δηλαδή **η ελευθερία της ανθρωπίνης θελήσεως και η βοήθεια της Θείας Χάριτος είναι αυτοί οι δύο τροχοί που τρέχουν μαζί για να μας οδηγήσουν στον ουρανό**. Αυτές είναι οι δύο φτερούγες με τις οποίες μπορούμε να πετάξουμε για τον Παράδεισο!

Μας λέγει ο Χριστός: όποιος θέλει να με ακολουθήσῃ, ας απαρινηθή τον εαυτό του: «όστις θέλει οπίσω μου ακολουθείν, απαριησάσθω εαυτόν».¹³ **Ιδού η ελευθέρα θέλησις του ανθρώπου.** Και πάλι λέγει ο Ίδιος: χωρίς εμέ δεν μπορείτε να κάμετε τίποτε: «χωρίς εμού ου δύνασθε ποιείν ουδέν». ¹⁴ **Ιδού πόσον αιναγκαία είναι η χάρις του Θεού.**

Ο περίφημος ιερός Αυγουστίνος¹⁵ λέγει ότι ο Θεός που έπλασε τον άνθρωπο χωρίς τον άνθρωπο, χωρίς δηλαδή να το θέλη ο άνθρωπος, είναι αδύνατο να σώσῃ τον άνθρωπο χωρίς τον άνθρωπο, χωρίς δηλαδή να το θέλη ο άνθρωπος. Για να σωθούμε πρέπει να το θέλουμε και εμείς και ο Θεός. «Δει και το εφ' ημίν είναι και εκ Θεού το σώζεσθα» κηρύττει ο άγιος

Γρηγόριος ο Θεολόγος.16 Το ίδιο μας διδάσκει και ο **Θείος Χρυσόστομος**. Η χάρις, παρ' όλο που είναι χάρις, σώζει εκείνους που θέλουν να σωθούν: «η χάρις, καν χάρις η τους εθέλοντας σώζει».17

Επομένως **για το έργο της σωτηρίας μας συντρέχουν μαζί η θέλησις του ανθρώπου και η χάρις του Θεού. Προπορεύεται η χάρις του Θεού, αλλά πρέπει να ακολουθή και η θέλησις του ανθρώπου.**18 **Η χάρις του Θεού προσκαλεί και η θέλησις του ανθρώπου πρέπει να ακούη.** Αυτό σημαίνει ότι **ο Θεός καλεί κάθε άνθρωπο εις μετάνοιαν διότι θέλει όλοι οι άνθρωποι να σωθούν**: «θέλει πάντας σωθήναι».¹⁹

Όμως ο άνθρωπος πρέπει να θέλη να μετανοήσῃ και να σωθή, αλλιώς ακούστε τι πολύ κακό μπορεί να συμβή. **Αν ο άνθρωπος μείνη για πολύν καιρό στην αμαρτία χωρίς να μετανοήσῃ, εκείνοι οι δύο τροχοί, εκείνες οι δύο φτερούγες, η θέλησις δηλαδή και η Χάρις, με τον καιρό εξασθενούν και δεν κάνουν καμμίαν ενέργειαν. Η θέλησις εξασθενεί λόγω της μακράς συνηθείας. Η Χάρις απονεί λόγω της μακράς υπομονής.** Ο άνθρωπος δεν θέλει να μετανοήσῃ από την αμαρτία, γιατί δεν μπορεί πια να την ξεσυνηθίσῃ. Ο Θεός δεν θέλει να συγχωρήσῃ την αμαρτία, γιατί δεν μπορεί πλέον να υπομένη. Όθεν γεννάται **εκ μέρους του ανθρώπου η αμετανοησία, εκ μέρους του Θεού η εγκατάλειψις. Και έτσι όταν μπορή ο άνθρωπος, δεν θέλει να μετανοήσῃ.**

Ίσως έλθη η εποχή που να θέλη και να μη μπορή. Και τούτο για δύο αφορμές. Και γιατί του λείπει η θέλησις και γιατί του λείπει η Χάρις.

Ας αρχίσουμε από την πρώτη. Κατά φυσικόν λόγο, **η θέλησις του ανθρώπου κλίνει προς το κακό περισσότερο παρά προς το καλό**. Μετά βίας ανεβαίνει προς το καλό. Όμως προς τον κακό εύκολα πέφτει. Και αν πέση μια φορά, εκεί σχεδόν μένει, σαν ακίνητος.

Οταν εκαίετο η Πεντάπολις²⁰ από εκείνη την φωτιά που έρριξεν ο Θεός από τον ουρανό για να κατακαύσῃ εκείνη την μιαρή αμαρτία,²¹ ηθέλησε να λυτρώσῃ από αυτό το μεγάλο κακό τον δίκαιο Λωτ μαζί με την οικογένειά του. Του λέγει· βλέπεις εκείνο το βουνό, το Σηγώρ; Εκεί τρέξε να σωθής. Περπάτα γρήγορα όσο μπορείς, και πρόσεχε να μη στραφής διόλου προς τα πίσω. Μη στραφής διότι υπάρχει κίνδυνος, βλέποντας με τα μάτια σου να πιαστής από το κακό και να καταστραφής. «Σώζων σώζε την σεαυτού ψυχήν. Μη περιβλέψης εις τα οπίσω, μηδέ στης εν πάσῃ τη περιχώρω· εις το όρος σώζου, μήποτε συμπαραλημφθής».²² Φυλάξου όσο γίνεται γρηγορώτερα, μη χάνης καιρό και πάνω από όλα μη στραφής να κοιτάξης πίσω.

Η γυναίκα του Λωτ δεν ακολούθησε την εντολή του Θεού. Στάθηκε, γύρισε πίσω για να δη, για να αποχαιρετήσῃ με μια ματιά την φλεγόμενη πατρίδα της. Καθώς

Η ΑΛΛΗ ΟΨΙΣ

Ψηλαφώντας την των πραγμάτων αλήθεια...

<https://alopsis.gr>

εστράφη έτσι και έμεινε. Έπηξε, έγινε μια κολώνα από αλάτι! «Και επέβλεψεν η γυνή αυτού εις τα οπίσω και εγένετο στήλη ἀλατος».23 Εστράφη, είδε, έπηξε!

Αυτό έχει βαθειά έννοια, αγαπητοί μου! Ακόμη και ο ίδιος ο Χριστός μας παραγγέλλει στο ιερόν Ευαγγέλιο να ενθυμούμεθα αυτό το παράδειγμα: «μνημονεύετε της γυναικός Λωτ».24

Η αλληγορία δε είναι η εξής: Αινάβει και καίεται όλη η γη από την αμαρτία. Οι φλόγες της εκύκλωσαν από όλα τα μέρη. Απ' έξω καίνε τον κόσμον, μπήκαν όμως και μέσα στην Εκκλησία του Χριστού! Σε κάθε ηλικία και τάξι. Σε λαϊκούς και ιερωμένους, σε άνδρες, σε γυναίκες, σε γέροντες, νέους και παιδιά, κυριεύει το κακό. Η οικουμένη όλη έγινε Πεντάπολις. Η φωτιά αυξήθηκε και έγινε πυρκαϊά! Η απώλεια έφθασε στο έπακρον.

Ο Θεός θέλει να σε γλυτώσῃ, Χριστιανέ, από τέτοιο κακό και φαίνεται σαν να σου λέη: σήκω, φεύγα να σωθής στο όρος, μη γυρίστης να δης πίσω, μη τυχόν συμπεριληφθής και συ, σπεύσε να σωθής! Φεύγε το γρηγορώτερο από την διαφθορά του κόσμου. Αν σου είναι δυνατόν πέταξε ψηλά, πάνω από τα γήινα πάθη. Τρέξε να σωθής στο όρος της Χριστιανικής αρετής και της ευαγγελικής τελειότητος. Κράτησε μπροστά στον δρόμο τα μάτια και την καρδιά! Μη στραφής εις τα οπίσω για να δης την επίγεια ματαιότητα, όπου σαν απατηλός ιξός²⁵ πιάνει τους ανθρώπους από τα μάτια. Μη στραφής διότι εμποδίζεσαι από τον δρόμο της σωτηρίας σου! Πιάνεσαι από τον κακόν; Μένεις στην απώλεια. «Σώζων σώζουν και σπεύσον τον σωθήναι». Φυλάξου, αλλά και σπεύσε να φυλαχθής, μη χάσης καιρό, μη στραφής «εις τα οπίσω».

Έτσι λέει η χάρις του Θεού. Μα η θέλησις του ανθρώπου δεν ακούει, δεν περπατεί στον ίσιο δρόμο των θείων εντολών. Μένει στην ραθυμία, στρέφεται προς το κακό και καθώς στρέφεται, πιάνεται από το κακό και μένει εκεί!

Στρέφεται να ιδή εκείνο το πρόσωπο, πιάνεται από την σαρκική όρεξι. Στρέφεται να ιδή εκείνο το κέρδος, πιάνεται από την φιλαργυρία. Στρέφεται να ιδή εκείνη την ματαία δόξα, πιάνεται από την υπερηφάνεια. Εστράφη προς το κακό, είδε το κακό, έπηξε στο κακό. Έγινε σαν την γυναίκα του Λώτ, στήλη ἀλατος, στερεός στο κακό και ακίνητος.

Η θέλησις μεταβάλλεται σε συνήθεια, που για μεν τους κοσμικούς νόμους είναι ένας δευτερος νόμος, για δε την ηθική γίνεται δευτέρα φύσις. Και φύσις και νόμος στην θέλησι. Φύσις διότι γίνεται αινάγκη και σέρνει με ακαταμάχητη βία τους όρκους της ίδιας της φύσεως. Πόσες φορές δεν κάνουμε από συνήθεια εκείνο που άλλοτε δεν θα κάναμε ποτέ εκ φύσεως; Γίνεται νόμος στην θέλησι, που τελικώς είναι νόμος τυραννικός και εκβιάζει τους νόμους του αυτεξουσίου. **Πόσες**

φορές δεν πράττουμε όχι γιατί έτσι θέλουμε, μα γιατί έτσι εσυνηθίσαμε;

Η Σεμίραμις,²⁶ η γυναίκα του βασιλέως των Ασσυρίων Νίνου²⁷ σκέφθηκε να δοκιμάσῃ τον πόσον ωραίο πράγμα είναι η εξουσία. Παρακαλεί λοιπόν τον άνδρα της να την αφήσῃ για μία μόνον ημέρα μοναχή της να χαρή την βασιλεία. Βαρειά η απαίτησις. Η εξουσία δεν παραδίδεται εύκολα. Εμείς ευλολώτερα παραδίδουμε την ζωή μας σε άλλα χέρια, παρά την εξουσία. Κατ' αρχάς ο Νίνος αρνείται να της κάμη την χάρι. Της λέει ότι αυτό που ζητεί είναι άπρεπον, πως ό,τι άλλο θέλει μετά χαράς το δίνει, μα να της δώσῃ στα χέρια όλη την εξουσία και μάλιστα στα χέρια μια γυναικός...

«Καλά», αποκρίνεται η Σεμίραμις, «σπουδαίο πράγμα είναι για μια και μόνη ημέρα»; Και τι δεν μπορεί να κάμη η απάτη των γυναικών! Τα παρακάλια και τα δάκρυα της γυναικός είναι δύο ακαταμάχητα όπλα. Τόσο τον παρακάλεσε, τόσον έκλαυσεν η Σεμίραμις, ώσπου ενίκησε τον άνδρα της, τον βασιλέα. Έλαβε το ποθούμενον. Να λάβη δηλαδή όλη την εξουσία, να κάμη ό,τι θέλει και βούλεται, μα μόνα για μιαν ημέρα.

Αμέσως, μόλις αυτή η υπερήφανη γυναίκα έβαλε στο κεφάλι της το στέμμα, έπιασε στο χέρι της το σκήπτρο, εκάθισε στον βασιλικό θρόνο, έλαβε τις σφραγίδες της βασιλείας και διέγνωσε την υπακοή του λαού στα προστάγματά της, ακούστε τι έκαμε! Η πρώτη διαταγή που έδωσε ήτο να δέσουν χειροπόδαρα τον άνδρα της, τον Νίνο, τον βασιλέα, τον ευεργέτη της και να του κόψουν ευθύς και αμέσως το κεφάλι του, όπερ και εγένετο!

Ασυλλόγιστε βασιληά! Δεν έπρεπε να πιστέψης ποτέ τα λόγια μια πλανεμένης γυναίκας! Ποτέ δεν έπρεπε να αφήσης στα χέρια μιας υπερήφανης γυναίκας τα σκήπτρα της εξουσίας! Έτσι έχασες και την βασιλεία και την ζωή! Έμεινε λοιπόν αυτεξούσιος βασίλισσα η Σεμίραμις και εβασίλευσε για όλη της την ζωή, εκείνη που ζήτησε να βασιλεύσῃ για μια μόνον ημέρα.

Και τώρα στην υπόθεσί μας. Μέσα σε τούτο το στενό βασίλειο του μικροκόσμου, η θέλησις με **το αυτεξούσιο** μοιάζει σαν ένας ελεύθερος μονάρχης, ο οποίος, αφού είναι βασιληάς, **έχει την εξουσία πάνω στις ανθρώπινες πράξεις**.

Η συνήθεια με την ανάγκη είναι ένας δυναστικός τύραννος ο οποίος όταν πάρη την εξουσία για μια φορά, την κατακρατεί για πάντα. Μιαν ημέρα, μιαν ώρα, μια μόνο φορά, σκέφτηκες, αστόχαστε Χριστιανέ, να βασιλεύσῃ σε σένα η αμαρτία; Όταν όμως έλαβε από το αυτεξούσιόν σου την άδεια και την εξουσία, η μια ημέρα έγινεν όλη σου η ζωή!

Μια φορά σήκωσες τα μάτια σου και είδες εκείνο το πρόσωπο, μα μέτρησε πού έφθασες έως τώρα! Έως τώρα σε εκυρίευσεν ολόκληρον η σαρκική όρεξις. Πεινάς για

σάρκα και για οποιαδήποτε σάρκα. Για να την απολαύσης δεν λυπάσαι έξοδα, δεν βαρυέσαι κόπο, δεν αφήνεις κανένα τρόπο. Με τον καιρό η ίδια σου η ψυχή έγινε σάρκα. Περπατάς και η σκέψης σου βρίσκεται συνεχώς στην αγκαλιά της πόρνης σου. Στέκεις και η επιθυμία σου περιπατεί για να βρη νέα τροφή. Συνομιλείς και η ομιλία σου περιστρέφεται στην διήγησι των σαρκικών επιτευγμάτων σου. Πέφτεις να κοιμηθής και αυτός είναι ο τελευταίος σου συλλογισμός πριν σφαλίσης τα μάτια σου για να σε πάρη ο ύπνος. Κοιμάσαι και αυτό ονειρεύεται η φαντασία σου. Ξυπνάς και τούτο είναι ο σκοπός σου. Αυτό σήμερα, αυτό αύριο, αυτό για πάντα, που κάποτε άρχισε για μια φορά!

Μια φορά άπλωσες εσύ τα χέρια σου για να αρπάξης, αλλά για μέτρησε πόσες έγιναν έως τώρα οι αρπαγές σου; Μέχρι τώρα άπλωσες τα κτήματά σου πέρα από εκείνα των γειτόνων σου. Γέμισαν τα σπίτια σου από ξένα πράγματα, επάχυνες με το αίμα των πτωχών. Τόκος επάνω σε τόκο, αδικία επάνω στην αδικία, έκαμαν μιαν αλυσίδα τόσο μακριά, που σου έχει δεμένη σφιχτά την συνείδησι.

Δεν σε αγγίζουν τα δάκρυα των ορφανών, οι αναστεναγμοί των πενήτων, η ντροπή των ανθρώπων, ο φόβος του Θεού! Δεν λογαριάζεις την ψυχή σου, δεν ενθυμήσαι τον θάνατο, δεν μελετάς την Κρίσι, δεν φοβάσαι την κόλασι. Διψάς για το αίμα των πτωχών και όσο περισσότερο πίνεις, τόσο περισσότερον, ανάβει η φλόγα της φιλαργυρίας σου. Τούτο σήμερα, τούτο αύριο, τούτο για πάντα, αφού άρχισε για πρώτη φορά!

Έλα τώρα· εσύ **Θέλεις να μετανοήσης, μα η Θέλησίς σου έπηξε στο κακό. Εμποδίζεσαι από την συνήθεια**, η οποία και βασιλεύει. Θέλεις, αλλά με μια γνώμη που σαλεύεται και δεν είναι σταθερή. Θέλεις, μα με ένα σκοπό να μη αφήσης την προτέραν σου αμαρτία. **Θέλεις να εξομολογηθής, μα δεν θέλεις να διορθωθής**. Πράγμα που είναι ένα και το αυτό: Θέλεις και δεν θέλεις. Σημάδι δηλαδή πως τα σχοινιά που σε κρατούν λασκάρουν λίγο, μα δεν κόβονται!

Τώρα που ακούς αυτή τη διδασκαλία, μαλακώνει για λίγο η καρδιά σου, ίσως αναλύεσαι και σε δάκρυα που σταλάζουν από τα μάτια σου, μα μόλις βγης έξω από την Εκκλησία, η καρδιά σου πάλιν έπηξε στο κακό! Εσύ προ του Αγίου Πάσχα μετανοείς γιατί αμάρτησες, μα μετά το Άγιον Πάσχα, εσύ ο ίδιος μετανοείς που μετανόησες! Εσύ, με την θεία Μετάληψι ακόμη στο στόμα, στρέφεσαι στον προηγούμενό σου βόρβορο... Τί σε σέρνει; **Η συνήθεια**. Και η θέλησίς υπακούει στην συνήθεια. Και λοιπόν, πότε θα αποφασίσης να αλλάξης γνώμη; Ποτέ!

Για άκουσε τι λέει το Αγιον Πνεύμα διά στόματος του προφήτου Ιερεμία. Αν ο μαύρος μπορεί να αλλάξη το χρώμα του δέρματός του και η λεοπάρδαλις τα πλουμίδια της, άλλο τόσο μπορεί να αλλάξη και γνώμη ένας άνθρωπος που συνήθισε στο κακό· «ει αλλάξεται Αιθίοψ το δέρμα αυτού και πάρδαλις ποικίλματα αυτής και υμείς δυνήσεσθε εύ ποιείν, μεμαθηκότες κακά».28

Αχ! Σαν μάθη κανείς το κακό, πόσο θέλει να το ξεμάθη; Εάν πάρη για μια φορά η Σεμίραμις την εξουσία από τον άνδρα της, σαν για μια φορά η συνήθεια κυριεύση την θέλησι, το προσωρινό γίνεται παντοτεινό. Η μια ημέρα γίνεται όλη η ζωή! Η μια φορά, ακολουθεί για πάντα! Να λοιπόν που ο ένας τροχός δεν κινείται, η μια φτερούγα δεν πετά.

Μα ο άλλος τροχός, η άλλη φτερούγα, δηλαδή η χάρις του Θεού τί κάνει; Εκείνη η χάρις του Θεού που έκαμε ένα Παύλο από διώκτη της Εκκλησίας, διδάσκαλο της Εκκλησίας; Ένα Ματθαίο από τελώνη, Ευαγγελιστή; Ένα Ληστή κρεμασμένο στον σταυρό, θεολόγο; Η Χάρις που έκαμε τόσους αμαρτωλούς σε μια στιγμή αγίους;

Όλα αυτά τα παραδείγματα είναι μια ξεχωριστή Χάρις, που δεν δίδεται πάντοτε και για κάθε άνθρωπο. Εσύ μη αποβλέψης σε τέτοια θεία Χάρι, την οποία ο Θεός δίδει λίγες φορές και σε λίγους «οίς επίσταται κρίμασι».29

Συλλογίσου εκείνη την θεία Χάρι που σου χορηγεί ο Θεός και η οποία σου φθάνει για να σωθής, που σε κρατεί πάντα για να μη χαθής, που θέλει να σε οδηγήσῃ σε μετάνοια, την οποία εσύ καταφρούείς, γι' αυτό και σε αφήνει.

Εγώ, λέγει ο Θεός διά στόματος Ησαΐου του προφήτου,30 σε εφύτεψα, ω άνθρωπε, σαν ένα αμπέλι, όχι σε γη έρημη, άβατη και άνυδρη.31 Όχι σε τόπο άνυδρο και πετρώδη, χωρίς ελπίδα καρποφορίας. Δεν σε έκαμα να γεννηθής ούτε μέσα σε μια συναγωγή Ιουδαίων,32 ούτε σε ένα τέμενος των Αγαρηών.33 «Εφύτευσά σε εν τόπῳ πίονι», εις τόπον παχύν, χλοερό. Διότι σε έκαμα να γεννηθής μέσα στις αγκαλιές μιας αληθινής Εκκλησίας, να τραφής από γονείς ευσεβείς με το γάλα μιας αγιωτάτης Πίστεως. Για να σε προφυλάξω από εξωτερικούς εχθρούς, από την υφέρπουσα πλάνη των κοσμικών ηδονών. Σε περιέβαλα με φραγμό, με όλα τα χαρίσματα του Αγίου Πνεύματος, τα οποία έλαβες στην κολυμβήθρα για να μη φοβάσαι τις επιδρομές των ληστών, τους πειρασμούς των δαιμόνων. Ανοικοδόμησα πύργο ανάμεσά σου, πύργον ισχυρό,34 την θεία μου Χάρι. Και για να σε κάνω να φέρης καρπό για την ουράνια αποθήκη,35 σε καλλιέργησα συχνά με τη διδασκαλία του Ευαγγελίου μου. Για να σε ποτίσω, έχυσα το Αίμα μου μια φορά επάνω στον Σταυρό και καθημερινώς στα Μυστήριά μου. Τί περισσότερο μπορούσα να κάμω για σένα και δεν το έκαμα; «Τί ποιήσω έτι τω αμπελώνι μου και ουκ εποίησα αυτώ;».

Ομως χαμένος ο κόπος, ματαία η επιμέλεια! Περίμενα και τούτον και τον άλλον χρόνο να κάμη το αμπέλι μου σταφύλια, καρπούς αρετής. Να δω τούτον μου τον Χριστιανό να μετανοήση, να διορθωθή, μα ποτέ. Ακάρπισε, αγρίεψε, γέμισε αγκάθια το αμπέλι μου. Αυτός εσκληρύνθη στο κακό, μπλέχτηκε ολοκληρωτικώς στις αμαρτίες· «έμεινα του ποιήσαι σταφυλήν, δε ακάνθας».37

Πήτε μου τώρα εσείς οι δάσκαλοι, οι θεολόγοι, οι πνευματικοί, κρίνετε ανάμεσα σε μένα και στον αμπελώνα μου· κρίνετε την μακροθυμία μου και την αχαριστία του·

ύστερα από τόσην αγάπη, από τόσην υπομονή, αποφασίστε, τί να κάμω;

Θα σηκώσω το φράξιμο κι ας μπουν διαβάτες να τον διαρπάσουν. Θα γκρεμίσω τον πύργο του κι ας έλθουν κλέφτες να τον καταπατήσουν. Θα προστάξω τα σύνυνεφα του ουρανού να μη βρέξουν κι ας μείνη χέρσος· «αφελώ τον φραγμόν αυτού και έσται εις διαρπαγήν· και καθελώ τον τοίχον αυτού και έσται εις καταπάτημα· και ταις νεφέλαις εντελούμαι του μη βρέξαι εις αυτόν υετόν».38

Αυτά δεν είναι λόγια φοβερά, με τα οποία σου λέει ο Θεός φανερά πως επί τέλους σε βαριέται και σε αφήνει, πως η μακροθυμία Του μεταβάλλεται σε αγανάκτησι; Η υπομονή Του σε οργή;

Με πόση καλωσύνη σε κράζει και σε αναμένει και συ καταφρονείς, λέγει ο μακάριος απόστολος Παύλος! Και λοιπόν, επί τέλους, τι σκέπτεσαι; «*H τον πλούτου της χρηστότητος αυτού και της ανοχής και της μακροθυμίας καταφρονείς αγνοών ότι το χρηστόν του Θεού εις μετάνοιάν σε ἀγει;*».39

Αυτό είναι το σχοινί για το οποίον σου μιλούσα αλλη φορά, με το οποίον σε τραβά ο Θεός εις μετάνοιαν. Όμως αν συ αντισταθής δυνατά, το σχοινί κόβεται και συ πέφτεις εις την εσχάτην απώλειαν. Και ο μεν Θεός σου προσφέρει όλους τους θησαυρούς της θείας Χάριτος, αλλ' εσύ προτιμάς τους θησαυρούς της οργής· «*συ δε*», συνεχίζει ο ίδιος Απόστολος, «*κατά την σκληρότητά σου και αμετανόητον καρδίαν, θησαυρίζεις σεαυτώ οργήν*».40

Έτσι, είναι δίκαιο να πάθης ό,τι έκαμες. Ελησμόνησες τον Θεό; Να λησμονηθής από τον Θεό. Όπως όταν σε προσκαλούσε δεν ήθελες, έτσι να παρακαλής και να μη σε θέλῃ! Λέγει επ' αυτού ο **Άγιος Γρηγόριος επίσκοπος Νύσσης**·41 «*ούτω η δικαία του Θεού κρίσις, ταις ημετέραις διαθέσεσιν εξομοιούται· οίαπερ τα παρ' ημίν η, τοιαύτα ημίν εκ των ιδίων παρέχουσα*».42

Πολλά είναι τα παραδείγματα μέσα στην Αγία Γραφή, όμως ανάμεσα στα άλλα είναι και το αξιοθρήνητο εκείνο του βασιληά της Ιερουσαλήμ Σεδεκίου.43 Όταν άρχισε να βασιλεύη ήτο νέος, είκοσι ετών περίπου. Η νεότης του τον ωδήγησε σε πολλά ατοπήματα, έχοντας βεβαίως την δυνατότητα που του έδιδεν η βασιλική εξουσία. Καταπατώντας κάθε θείο και ανθρώπινο ιόντο, έτρεχε σαν άλογο αχαλίνωτο χωρίς φόβο προς κάθε ασέβεια και κακία παρασύρωντας σ' αυτή την απώλεια, με το παράδειγμά του, τους ιερείς, τους άρχοντες και όλο του τον λαό.

Ο Θεός ήθελε την επιστροφή του ασεβούς βασιλέως, γι' αυτό πλειστάκις απέστελλε τον προφήτη Ιερεμία, καθώς και άλλους προφήτες να τον νουθετήσουν, ώστε να επιστρέψη. Ο Ιερεμίας το έπραττε με τόσο πολύν πόθο, που δεν έπαινε ημέρα και νύχτα, κρυφά και φανερά, άλλοτε να τον προσκαλή εις μετάνοιαν, άλλοτε να τον ελέγχη και άλλοτε να τον φοβερίζῃ. Όμως, όπως λέγει και το Άγιον Πνεύμα «όταν ο

ασεβής ἐλθη εἰς βάθος κακών καταφρονεί».44 Η καρδιά του Σεδεκία εσκληρύνθη πολύ. Δεν φοβόταν τον Θεό, δεν ντρέπονταν τον Ιερεμία, περιγελούσε τους υπόλοιπους προφήτες, παρέμενε αμετάβλητος στο κακό· «καὶ οὐκ ἀπεστράφη ἀπὸ προσώπου Ιερεμίου καὶ ην μυκτηρίζων καὶ εξουθενών τους λόγους αυτού καὶ εσκλήρυνε την καρδίαν αυτού μη επιστρέψαι προς Κύριον».45

Ναι, αλλά όλα αυτά έως πότε; Έως ότου άναψε, τελικώς, εις ύψη η θεία οργή και δεν υπήρχε πλέον καιρός γιατριάς· «έως ου ανέβη θυμός Κυρίου καὶ ουκ ἥν ίαμα».46 Ξεσήκωσεν ο Θεός τον μεγαλύτερο τύραννο της οικουμένης, τον Ναβουχοδονόσορα,47 τον βασιληά των Ασσυρίων. Ήλθε με πολυάριθμο στράτευμα και περικύκλωσε την Ιερουσαλήμ. Τότε μόνο θυμήθηκε τον Θεό και τους προφήτες ο Σεδεκίας. Έστειλεν ανθρώπους προς τον Ιερεμία παρακαλώντας τον να δεηθή για να τον λυτρώσῃ ο Θεός από τον επικίνδυνο αντίπαλο· «καὶ ἀπέστειλεν ο βασιλεὺς Σεδεκίας προς Ιερεμίαν λέγων· δεήθητι υπέρ ημῶν Κυρίου του Θεού». Τί συμβαίνει όμως; Ο Ιερεμίας δεν παρακαλεί, ο Θεός δεν βοηθεί. Εισήλθεν ο τύραννος στην αγία Πόλι, κατεπάτησε τον ναό, άρπαξε τα ιερά σκεύη, πέρασε εν στόματι μαχαίρας όλους τους κατοίκους από μεγάλο μέχρι μικρό, συνέλαβε τον ίδιο τον βασιληά, έσφαξε μπροστά στα μάτια του τα παιδιά του όλα, τον ετύφλωσε και σιδηροδέμιο τον μετέφερε αιχμάλωτο, μαζί με τους υπολειφθέντας στην Βαβυλώνα.48

Το πράγμα φαίνεται παράδοξο! Δεν δέχεται ο Θεός του Σεδεκίου την μετάνοια; Όχι! Τόσες και τόσες φορές κατεφρόνησεν ο Σεδεκίας τον Θεόν, οπότε τελικώς και ο Θεός εγκατέλειψε τον Σεδεκία. Άραγε μήπως μερικές φορές εγκαταλείπει και ο Θεός; Ναι! Μα πότε; «Οταν ανέβη θυμός Κυρίου», όταν ανάψη στο έπακρον η θεία Του οργή. Τότε δεν υπάρχει καμμία γιατριά, καμμία· «οὐκ ἔστιν ίαμα».

Όμως εδώ φαίνεται ότι ο Σεδεκίας μετενόησε. Ωστόσο «οὐκ ην ίαμα», καίτοι έστειλεν ανθρώπους προς τον Ιερεμία για να δεηθή προς τον Θεό. Μ' όλα ταύτα «οὐκ ην ίαμα». Και γιατί; Γιατί «ανέβη ο θυμός Κυρίου». Γιατί όταν ο Θεός χάση την υπομονή Του «οὐκ ἔστιν ίαμα».

Οπότε, όπως ο Σεδεκίας τότε που μπορούσε δεν ήθελε, έτσι ήλθεν ο καιρός να θέλη και να μη μπορή. Και καθώς κάποτε του έλλειψεν η θέλησις, έτσι **στο τέλος του έλλειψεν η Χάρις**. Δίχως άλλο «ούτως η δικαία του Θεού κρίσις ταις ημετέραις διαθέσεσιν εξομοιούται· οίαπερ τα παρ' ημίν ή, τοιαύτα ημίν εκ των ιδίων παρέχουνσα».

Ω, τι φοβερό παράδειγμα, το οποίον δεν μπορώ να εξηγήσω! Θέλω να σιωπήσω και να σας αφήσω να το καταλάβετε. Εσείς από μόνοι σας. Θέλω να σιωπήσω διότι τα λόγια που έπρεπε να πω γι' αυτή την υπόθεσι, ξεσχίζουν την ψυχή αυτού που θα τα ακούση!

Μα τι φωνή αυτή που ακούω; Άλλοιμονο σε μένα! Είναι η φωνή του Θεού, ο Οποίος ομιλεί διά στόματος του προφήτου Ιεζεκιήλ·⁴⁹ «νιέ ανθρώπου, σκοπόν δέδωκά σε τω

οίκω Ισραήλ, και ακούση εκ στόματός μου λόγου και διαπειλήση αυτοίς παρ' εμού». Εγώ, λέγει, σε έστειλα κήρυκα στον λαό του Ισραήλ και θα ακούσης λόγου από το στόμα μου και θα τους απειλήσης εκ μέρους μου. Και τι προστάζεις, Θεέ μου, να τους πω; «Ἐν τω λέγειν με τω ανόμω θανάτῳ θανατωθήσῃ, και ου διεστείλω αυτώ, ουδέ ελάλησας του διαστείλασθαι τω ανόμω αποστρέψαι από των οδών αυτού και ζήσαι αυτόν, ο ἀνομος εκείνος τη αδικία αυτού αποθανείται, και το αίμα αυτού εκ χειρός σου εκζητήσω». Να πης στον αμετανόητο αμαρτωλό, πως θα πεθάνη ένεκα της αμαρτίας του. Εάν δεν του το πης αυτό, ώστε να επιστρέψη και να σωθή, αυτός θα πεθάνη μέσα στην αμαρτία του! Το αίμα του θα το ζητήσω από τα χέρια σου!

Έτσι μου λέει ο Θεός και εγώ μπορώ να σιωπήσω; Θα ομιλήσω, θα ομιλήσω, χωρίς να βλέπω «εις πρόσωπον ανθρώπου»,50 χωρίς φόβο ή συστολή!

Νέοι εντελώς απαίδευτοι, άλογα χωρίς χαλινάρι, τυφλοί χωρίς οδηγό, πρόβατα πλανεμένα και χαμένα! Γέρουντες αδιόρθωτοι, που γεράσατε μέσα στην αμαρτία παρά τα χρόνια σας! Ιερείς ανευλαβείς που στα σκάνδαλα ξεπερνάτε τους λαϊκούς! Λαϊκοί απειθείς που δεν έχετε φόβον Θεού! Γυναίκες μωροφιλόδοξες που έχετε μόνον το όνομα της χριστιανικής πίστεως, αλλά κανένα από τα έργα αυτής της πίστεως!

Ο Θεός σας έστειλε ιερείς που σας διαβάζουν καθημερινώς το Ευαγγέλιο. Δασκάλους που σας νουθετούν από τον άμβωνα. Πινευματικούς που σας ερμηνεύουν τα πρέποντα στην εξομολόγησι. Όλοι μαζί από κοινού σας προσκαλούν εις μετάνοιαν, σας ελέγχουν με τις αμαρτίες, σας φοβερίζουν με την Κρίσι και την κόλασι, μα εσείς αψηφάτε τα λόγια τους, περιπαίζετε τις συμβουλές τους, όπως το έκαμε ο Σεδεκίας με τους προφήτες!

Σκληρυνθήκατε στην αμαρτία, παγώσατε στην συνήθεια του κακού! Και λοιπόν, σας λέγω εκ μέρους Του· με την αμαρτία εζήσατε, με την αμαρτία θα πεθάνετε· «εν τη αμαρτίᾳ υμών αποθανείσθε»!51 Τέτοια απόφασι έλαβε στο Ευαγγέλιον ο Υιός του Θεού. «Ανέβη ο θυμός Κυρίου».52 Άναψε στο έπακρον ο θυμός του Θεού, ο οποίος δεν μπορεί πλέον να σας υποφέρη. «Οὐκ ἔστιν ίαμα», δεν υπάρχει θεραπεία. Αποθανείσθε, αποθανείσθε!..

Θα έλθη καιρός που μπορεί να σας αρπάξη αινελπίστως ένας αιφνίδιος θάνατος. Μπορεί να συμβή αύριο, σήμερα, αυτή την ώρα! Κι αν έλθη και σας εύρη μπλεγμένους στην αγκαλιά κάποιας άσεμνης γυναίκας; Αν σας εύρη κάποιο εγκεφαλικό; Τότε, κατάκοιτοι πάνω σ' ένα κρεββάτι, ταλαιπωρημένοι από την αρρώστεια, θα θυμάστε μόνο την περασμένη, παρά την μέλλουσα ζωή. Θα πονάτε για τον χωρισμό απ' αυτόν τον κόσμο, παρά από συντριβή για τις αμαρτίες. Θα θέλετε να λογαριάσετε πως θα διορθώσετε τα περιουσιακά σας, παρά την ψυχή σας!

Μα κι αν θέλετε και τότε ακόμη να μετανοήσετε βλέποντας στο προσκέφαλό σας την γυναίκα σας και τα παιδιά σας να κλαίνε τριγύρω στο κρεββάτι· τους φίλους και τους συγγενείς να λυπούνται· τον γιατρό που σας απελπίζει για την αρρώστια σας·

εκεί τον συμβολαιογράφο που γράφει την διαθήκη σας· εκεί τον πνευματικό που περιμένει την εξομολόγησί σας· βλέποντας πολύ κοντά στα μάτια σας τον επικείμενο θάνατο, τι είδους μετάνοια θα έχετε με έναν νουν ταραγμένον από την τόση ζάλη; Τι είδους εξομολόγησί με μια γλώσσα πιασμένη απ' την ασθένεια; Και τι είδους συντριβή θα μπορέσετε να δείξετε με μια καρδιά χτυπημένη από τους τόσους πόνους; Τότε θα έχετε την δύναμι να κόψετε τόσες αλυσίδες μιας μακράς συνηθείας; **Πώς είναι δυνατόν να μπορέσετε να διορθώσετε σε μια ώρα τα κακά μιας ολόκληρης ζωής;**

Αλλ' ας υποθέσουμε ότι εσείς θα έχετε τότε σώον τον νουν και τας φρένας και θέλετε να μετανοήσετε. Γι' αυτό στέλνετε ελεημοσύνες, σαν παρακλήσεις και μεσιτείες για να εξιλεώσουν τον Θεό. Όμως δέχεται τάχα ο Θεός τέτοια μετάνοια; Ποιός σας το επιβεβαιώνει; Μήπως όταν ο Θεός που καταφρονημένος αποχώρησεν από τον Σεδεκία και από πολλούς άλλους;

Εκείνοι που έζησαν κακά και πέθαναν καλά, είναι πολύ ολίγοι. Εκείνοι που έζησαν κακά και πέθαναν κακά, είναι αναρίθμητοι. Και όπως σας δίδει ελπίδα το παράδειγμα των ολίγων, **γιατί δεν σας φοβίζει το παράδειγμα των πολλών;**

Ο Θεός για σας δώσῃ την Χάρι Του αποβλέπει στην θέλησί σας, μα η θέλησις είναι πιασμένη από την κατ' εξακολούθησι συνήθεια. Ίσως η Χάρις Του έχει βαρυνθή να υπομένη τόσον καιρό.

Ο Θεός τόσες φορές σας αινεζήτησε και δεν σας βρήκε. Ίσως να Τον αναζητήσετε και σεις και να μην Τον βρήτε. Το λέγει ο ίδιος «ζητήσετέ με και ουχ ευρήσετε».53 Εζήσατε με την αμαρτία, ίσως θα πεθάνετε με την αμαρτία· «και εν τη αμαρτίᾳ υμῶν αποθανείσθε».54 Και λοιπόν; Τί φοβερό συμπέρασμα! Σας έλλειψε μια φορά η θέλησις, θα σας λείψη μια φορά και η Χάρις!

Αν τώρα που μπορήτε, δεν θέλετε να μετανοήσετε, τότε θα έλθη καιρός που ίσως θέλετε και δεν θα μπορήτε. Αυτό ήθελα να σας αποδείξω. Σας το απέδειξα, οπότε αισθάνομαι αιναπαυμένος.

ΜΕΡΟΣ Β

Σκέπτομαι ότι ο σημερινός λόγος θα σας φαίνεται πολύ σκληρός. Είναι κοντάρι μυτερό, που πληγώνει την καρδιά, αλλά τι να κάνουμε; Όταν η πληγή είναι σαπισμένη δεν χρειάζεται ελαφριά μαλακτικά. Χρειάζεται φωτιά και σίδηρο. Και για την υπόθεσί μας δεν χρειάζονται λόγια κολακευτικά και γλυκά, αλλά πικρά και φοβερά. Αυτό είναι μια μεγάλη αλήθεια.

Εμείς δεν μετανοούμε διότι ελπίζουμε πως πάντα θα έχουμε καιρό. Όμως πλαινώμεθα. Για να μετανοήσουμε όπως πρέπει, μας λείπει η θέλησις, η οποία δεν μπορεί να αφήσῃ την συνήθεια. Μας λείπει ακόμη η χάρις του Θεού, η οποία δεν μπορεί πλέον να υπομείνη, να ανεχθή την αμαρτία.

Ο διάβολος εφεύρε αυτή την τέχνη. Το να οδηγή δηλαδή τους ανθρώπους στην απώλεια, με την ελπίδα της μετέπειτα μετανοίας. Ο άδης θα είναι γεμάτος από ανθρώπους που ήλπιζαν ότι θα φθάσουν στον Παράδεισο! Αχ! Η ψεύτικη ελπίδα της σωτηρίας μας, είναι η αληθινή αφορμή της κολάσεως μας!

Θέλεις, Χριστιανέ, να μετανοήσης και να σωθής αληθινά; Ιδού ο καιρός, ιδού ο τρόπος. Τώρα είναι ο καιρός που «*αναβαίνομεν εις Ιεροσόλυμα*»,⁵⁵ τώρα που έφθασαν οι άγιες ημέρες, τώρα που επλησίασαν τα άγια Πάθη, «*ιδού καιρός ευπρόσδεκτος, ιδού καιρός μετανοίας*».⁵⁶ Ο τρόπος είναι εκείνος που έδειξεν ο Θεός στον Λώτ: «*σώζων σώζε την σεαυτού ψυχήν μη βλέψης εις τα οπίσω, σπεύσον του σωθήναι*».

Αυτά τα θεία λόγια οδηγούν σε **τρία συμπεράσματα**:

Πρώτον: «*σώζων σώζε την σεαυτού ψυχήν*» δηλαδή πρόσεχε να λυτρώσης την ψυχή σου από την φλόγα της αμαρτίας με την μετάνοια. Την ψυχή σου, που αν την χάσης, τα έχασες όλα. Αν την κερδίσης, τα κέρδισες όλα. Και αν ή την χάσης ή την κερδίσης για μια φορά, ή την έχασες ή την εκέρδισες για πάντα.

Δεύτερον: «*μη βλέψης εις τα οπίσω*». Δηλαδή μη στραφής πλέον να ιδής την πρώτη σου αμαρτία, αφού απεφάσισες να την εγκαταλείψεις.

Τρίτον, το και κυριώτερον: «*σπεύσον του σωθήναι*». Σπούδασον, κάμε γρήγορα, μη περιμένης το αύριο διότι δεν γνωρίζεις τι θα γεννηση η αυριανή ημέρα: «*οὐκ οίδας τι τέξεται η επιούσα*».⁵⁷ Αύριο, μεθαύριο, από ημέρα σε ημέρα τα σχοινιά σου γίνονται χονδρύτερα και τα δεσμά σου σφικτότερα!

Ανάμεσα στα **δεσμά των αμαρτιών**, που δένουν την συνείδησι, **τρία είναι τα κυριώτερα**. Είναι ο δεσμός της **μυησικακίας**, ο δεσμός της **φιλαργυρίας** και ο δεσμός της **σαρκός**. Θέλεις να σου δείξω πώς είναι δυνατόν να τους κόψης; Άκουσε!

Όταν ο Μέγας Αλέξανδρος εξεστράτευσε για να κυριεύσῃ την Ασία, έφθασε στο Γόρδιο της Φρυγίας.⁵⁸ Εισέρχεται στον ναό του Διός και βλέπει εκείνον τον περίφημο Γόρδιο δεσμό. Ονομαζόταν έτσι από τον παλαιό Γόρδιο ο οποίος του έπλεξε με επιδέξια τέχνη. Ακούει τον ιερέα του ναού που του λέγει: υπάρχει παλαιός χρησμός πως όποιος κατορθώσῃ να τον λύση, αυτός θα κατακτήσῃ όλη την Ασία. Τι λίγος κόπος, να λύση ένα κόμπο, ένα δεσμό! Τι μέγα κέρδος να βασιλεύσῃ σε όλη την

Ασία! Ο φιλόδοξος βασιληάς εξάπτεται από επιθυμία να τον λύση. Τον πιάνει, τον κυττάζει προσεκτικά από όλες τις πλευρές, μα δεν βρίσκει ούτε αρχή, ούτε τέλος. Οι άκρες του ήσαν κρυμμένες, σφιχτοδεμένες, περιπλεγμένες η μία μέσα στην άλλη, ώστε να παραμένουν άλυτες. Τον γυρίζει, τον ξαναγυρίζει, προσπαθεί με τα χέρια, αγωνίζεται μα δεν μπορεί να τον λύση. Κι όταν βλέπει ότι δεν υπάρχει άλλος τρόπος, τότε βγάζει το σπαθί του και λέγει· το ίδιο πράγμα είναι να τον λύσω ή να τον κόψω. Έτσι τον έκωψε, και καθώς λέγει ένας Λατίνος ιστορικός «sortem uel elusit uel impleuit», ήγουν «ή εξεπλήρωσε ή ενέπαιξε τον χρησμό».

Δεσμοί περισσότερο μπλεγμένοι, είναι αυτοί των αμαρτιών, Χριστιανέ! Είναι χρησμός αψευδής του Θεού, πως όποιος τους λύση κληρονομεί την Βασιλεία των Ουρανών. Πόσον ολίγη προσπάθεια και πόσον μεγάλο το κέρδος!

Οταν δεν μπορείς να τους λύσης με συλλογισμούς, κόψε τους με το σπαθί μιας σταθερής αποφάσεως και έτσι εκπληρώνεις τον θείον νόμο.

Σε πιάνει ο δεσμός της **μυησικακίας** και τον βρίσκεις πολύ σφιχτό. Τι μεγάλη στενοχώρια! Να συγχωρήσω, λες, εκείνον τον εχθρό, που μου εφθόνησε την ευτυχία, που μου επιβούλευσε την ζωή, που μου έθιξε την τιμή, το πιο ακριβό πράγμα που έχει ο άνθρωπος; Και τι θα ειπή ο κόσμος; Όμως εγώ οφείλω να μετανοήσω. Από την μία πλευρά ευρίσκεται η Βασιλεία των Ουρανών, από την άλλην η μυησικακία. Εδώ πολεμεί το πάθος με την μετάνοια, ο κόσμος με το Ευαγγέλιο, ο νόμος των ανθρώπων με τον νόμο του Θεού. Και εσύ, πολεμούμενος και από τα δύο μέρη δεν ξεύρεις τι να κάμης και απορείς. Αχ, Χριστιανέ! Εάν διαρκώς σκέπτεσαι αυτά και άλλα παρόμοια δεν πρόκειται ποτέ να λύσης τον δεσμό.

Σπαθί χρειάζεται, σπαθί! Εδώ χρειάζεται μια σταθερή απόφασις. Πρέπει να πης ότι θέλω να συγχωρήσω τον εχθρό μου, διότι έτσι με προστάζει ο Θεός με την εντολή Του. Αυτός λέγει «αγαπάτε τους εχθρούς υμών».59 Μου το δείχνει με το παράδειγμά Του! Καρφωμένος στον Σταυρό, εσυγχώρησεν εκείνους που Του εσταύρωσαν· «Πάτερ, άφες αυτοίς».60 Θέλω, γιατί αν δεν συγχωρήσω, ούτε για μένα θα υπάρξη συγχώρησις. Έτσι κόβεται ο πρώτος δεσμός.

Ας έλθουμε τώρα στον άλλο, της **φιλαργυρίας**. Εδώ υπάρχουν πάμπολλες περιπλοκές. Είναι πολύ γλυκό το αίμα των πτωχών, είναι πολύ ινόστιμο το ξένο πράγμα. Το έφαγες, το άρπαξες και τώρα λές· πώς είναι δυνατόν να το επιστρέψω; Να φτωχύνουν το σπίτι μου και τα παιδιά μου; Να λιγοστεύσω τα εισοδήματά μου; Να στερηθώ τα πλούτη μου; Ναι, αλλά πρέπει κάποτε να μετανοήσω. Εδώ πρόκειται για την Βασιλεία των Ουρανών. Εδώ η φιλαργυρία σε σφίγγει κατά πολύ. Θέλεις να απλώσης το χέρι σου και αυτή στο κρατεί. Θέλεις να αποδώσης εκεί που αδίκησες και αυτή σε κάνει να σκέπτεσαι τι θα σου απομείνη. Αχ, Χριστιανέ! Έως ότου κάνεις τέτοιους λογαριασμούς, δεν πρόκειται να λύσης ποτέ τον δεσμό.

Σπαθί, σπαθί! Εδώ χρειάζεται μια σταθερή απόφασις. Πρέπει να πης ότι οφείλω να επιστρέψω το ξένο πράγμα, αλλιώς δεν υπάρχει σωτηρία για μένα. Το άδικον ουκ ευλογείται. **Καλύτερα να φτωχύνω, παρά να κολασθώ.** Αγαπώ τα παιδιά μου, μα αγαπώ και την ψυχή μου. Λέγει ο **Ιερός Χρυσόστομος**: «ει τοίνυν βούλει καταλιπείν τοις παιδίοις σου πλούτον πολύν, κατάλιπε του Θεού την πρόνοιαν».61 Δηλαδή, «αν θέλεις να αφήσης στα παιδιά σου πολύν πλούτο, άφησέ τους την πρόνοια του Θεού». Έτσι κόπτεται και αυτός ο δεσμός.

Ας έλθουμε τώρα στον τρίτο δεσμό, που είναι ο **σαρκικός**. Ω, και τι σφιχτός δεσμός είναι αυτός! Εδώ πράγματι δεν βλέπεις ούτε αρχή, ούτε τέλος. Το να αφήσης δηλαδή ή την πόρνη ή εκείνη την ξένη γυναίκα που κρατάς. Η μακρά συνήθεια να ζης μαζί της δεν είναι απλός δεσμός, έγινε η αλυσίδα σιδερένια. Τι να πώ; Ή καλλονή της ή η τέχνη της ή κι εγώ δεν ξέρω τι, σε μάγεψε, σε σκλάβωσε, σου πήρε και τις αισθήσεις και τον νου και την ελευθερία.

Μα, δόξα τω Θεώ, εσύ θέλεις να μετανοήσης ειλικρινώς. Πρόκειται για την Βασιλεία των Ουρανών! Όμως τα δάκρυνά της, τα λόγια της, οι έρωτές της δεν σε αφήνουν, κάποιες υποσχέσεις σε κρατούν. Εγώ σε βλέπω και σε λυπάμαι! Με το ένα πόδι βγαίνεις έξω και με το άλλο μένεις μέσα στο σπίτι της. Φεύγεις και επιστρέφεις, την αποφεύγεις και όμως την αγαπάς. Η καρδιά σου είναι κομμένη στα δύο. Το ένα κομμάτι έχει εκείνη, το άλλο ο πνευματικός. Στην τόση ζάλη των αντιμαχομένων λογισμών σου, δεν ξέρεις τι να κάμης. Δεν ξέρεις τι να κάμης; Εγώ θα σου πω! Όμως, θέλω να γνωρίζω πρώτα με ποιόν ομιλώ.

Ένας άρρωστος που κινδυνεύει να πεθάνη, όταν τον σφίγγουν ή τον τσιμπούν και δείχνει ότι κάτι αισθάνεται, έχει ακόμη ελπίδα ζωής, οπότε ο γιατρός κάνει παν το δυνατόν για να τον γλυτώσῃ. Αν όμως δεν αισθάνεται τίποτε, ο ασθενής ευρίσκεται σε απελπιστική κατάστασι, οπότε μάταιος ο γιατρός, μάταια και τα γιατρικά.

Έτσι είναι και ο αμαρτωλός. Εάν δεν τον κεντρίζη η συνείδησις, αν δεν τον σφίγγει ο φόβος του Θεού και η ντροπή των ανθρώπων, οπότε δεν αισθάνεται τίποτε, αυτός ευρίσκεται σε απελπιστική κατάστασι. Ο Θεός τον εγκατέλειψε και εγώ δεν ομιλώ με αυτόν γιατί είναι λόγια χαμένα.

Ομιλώ μαζί σου, που και την συνείδησί σου αφουγκράζεσαι και τον Θεό φοβάσαι και τους ανθρώπους ντρέπεσαι και άρα θέλεις να μετανοήσης. Όμως δεν γνωρίζεις το πώς πρέπει να λύσης τον δεσμό της σαρκός που σε κρατεί. Άκουσέ με, λοιπόν, και ελπίζω να τον κόψουμε με την «μάχαιραν του Πνεύματος, ο έστι ρήμα Θεού».62

Κατά παραχώρησιν Θεού και για τις αμαρτίες μας, οι Αγαρηνοί κατέλαβαν την Κωνσταντινούπολι, την βασίλισσα των πόλεων και τον βασιλικό θρόνο των Ρωμαίων.63 Η αιματοχυσία, η αιχμαλωσία και η διαρπαγή κράτησε τρεις ημέρες. Ανάμεσα στις άλλες γυναίκες που έπεσαν στα χέρια των Αγαρηνών ευρέθη και μία

Η ΑΛΛΗ ΟΨΙΣ

Ψηλαφώντας την των πραγμάτων αλήθεια...

<https://alopsis.gr>

δυστυχής μεν, αλλ' ευγενής και ωραιοτάτη, ονομαζομένη Ειρήνη. Οι στρατιώτες θεώρησαν καλό να την προσφέρουν σαν άξιο δώρο στο βασιλέα τους, τον Μωάμεθ τον Πορθητή. Εκείνος μόλις την είδε την ερωτεύθηκε με τόση θέρμη που για χάρι της εγκατέλειψε την θηριωδία του, τα όπλα και όλες τις υποθέσεις του νέου βασιλείου του. Έγινεν αιχμάλωτος της αιχμαλώτου Ειρήνης, χάθηκε μέσα στο κάλλος της και δεν τον ενδιέφερε τίποτε άλλο παρά μόνον να ευχαριστήται με την αγάπη του και να χορταίνη τις ορέξεις του.

Όμως και οι πιο κρυφές πράξεις των βασιλέων γίνονται γνωστές στον λαό και καθώς αυτοί δικάζουν όλους, έτσι κι οι ίδιοι δικάζονται από όλους. Άρχισεν ο στρατός να βαρυγγομά στα κρυφά και να μιλούν εναντίον του βασιλέως στα φανερά. Κακοφαίνονται σε όλους να βλέπουν τον βασιληά τους και τέτοιον αντρειωμένο βασιληά, νικητή αήττητο, να ζη θαμμένος στην αγκαλιά μιας γυναίκας. Μαθαίνει αυτός τα όσα τον κατακρίνουν όλοι, στέκεται, συλλογίζεται και ο συλλογισμός του γίνεται φοβερός πόλεμος της καρδιάς του. Πολεμάει η αγάπη με την δόξα. Πώς; Σκέπτεται από το ένα μέρος· εγώ να γίνω δούλος μιας γυναίκας! Και είμαι άξιος να ονομάζωμαι βασιλεύς; Μα από το άλλο μέρος, το κάλλος της Ειρήνης αξίζει ένα βασίλειο. Με πληγώνει η κοινή κατάκρισις του λαού, μα με ματώνουν οι έρωτες της Ειρήνης. Εάν την κρατήσω, θα χάσω όλο το κέρδος των κατακτήσεών μου, που είναι η δόξα μου. Αν την αφήσω, θα χάσω τα καλά των επιθυμιών μου, την αγάπη μου. Τι να κάμω; Άλλ' όσο στέκομαι σε τέτοιους συλλογισμούς, δεν λύνω ποτέ τον δεσμό.

Σπαθί, σπαθί! Έτσι λέει, σηκώνεται αμέσως, τρέχει, βρίσκει την Ειρήνη και την σφάζει, αυτήν που ποτέ δεν περίμενε τέτοιο κακό! Με πόνο φοβερό και με θυμό λέγει στον εαυτό του· αν δεν έκαμα έτσι δεν θα ελευθερωνόμουν ποτέ. Ας μάθη τώρα ο κόσμος πως με αυτήν μου την ανδρεία νικώ τις χώρες και τα πάθη μου· πώς είμαι βασιλεύς της Κωνσταντινουπόλεως και του εαυτού μου.

Ποιός είναι αυτός, Χριστιανέ; Είναι ένας Αγαρηνός βασιληάς, του οποίου η πίστις και η εξουσία του επιτρέπει να έχη όσες γυναίκες ορέγεραι. Και μ' όλα ταύτα όχι μόνον άφησε, εχώρισε, έδιωξε μα και έσφαξε μιαν αγαπημένη κόρη, για να αποφύγη την κατάκρισι του κόσμου και για να διαφυλάξῃ την υπόληψι του ονόματός του.

Και συ ποιός είσαι; Ένας Χριστιανός του οποίου η πίστις δεν επιτρέπει παρά μία γυναίκα, αυτήν που σου προσφέρει η Εκκλησία και ο Θεός. Χριστιανός που πρέπει να αποφεύγης όχι μόνον την κατάκρισι του κόσμου, αλλά και την αιώνιο κόλασι· που πρέπει να φυλάξης όχι μόνον το όνομα αλλά και την ψυχή. Χριστιανός που ελπίζης στην Βασιλεία των Ουρανών.

Τώρα, όμως, λόγω της πόρνης ή της ξένης γυναίκας με την οποία συζής, λυπούνται οι γονείς σου, κλαίει η γυναίκα σου, σε μέμφονται οι συγγενείς σου, σε ελέγχουν κρυφά οι πνευματικοί και φανερά οι διδάσκαλοι, σε κατακρίνει όλος ο κόσμος. Έγινες ο

Η ΑΛΛΗ ΟΨΙΣ

Ψηλαφώντας την των πραγμάτων αλήθεια...

<https://alopsis.gr>

μύθος της πόλεως... Όλη κλαίει για την κατάντια σου ή γελά με την ανοησία σου. Μα αυτό είναι το λιγότερο. Σε αποστρέφεται η Εκλλησία γι' αυτό και δεν σου παρέχει τα Άχραντα Μυστήρια! Σε εγκατέλειψε ο φύλακας άγγελός σου, ο οποίος είναι καθαρόν πνεύμα και βδελύσσεται τις ακαθαρσίες σου! Σε εβαρέθη ο Θεός και αδυνατεί πλέον να σε υπομένει! Παραφυλάει καθ' ώρα ο διάβολος για να σου αρπάξῃ την ψυχή! Σε περιμένει ο άδης με το στόμα ανοιχτό για να σε καταπιή στην κόλασι!

Και συ ακόμη αναμένεις; Απορείς και δεν ξέρεις τι να κάμης για να την χωρίσης; Αχ, Χριστιανέ! Όσο κάνεις αυτούς τους συλλογισμούς και μετράς αυτό και εκείνο, δεν λύνεις ποτέ τον δεσμό... Σήμερα δημιουργείται ένα, αύριο άλλο εμπόδιο και ο διάβολος κάνει τον δεσμό ακόμη πιο σφιχτό...

Σπαθί, σπαθί! Αδελφέ, εδώ απαιτείται μία στέρεη απόφασις και οφείλεις να πης ότι θέλω να μετανοήσω· να χωρίσω την πόρνη και να σώσω την ψυχή μου. Θέλω, γιατί όσο παραμένω πόρνος, πάνω να είμαι Χριστιανός! Μακριά από την εξομολόγησι, μακριά από τα Άχραντα Μυστήρια, μακριά από την Μητέρα μου την Εκκλησία και από τον Πατέρα μου τον Θεό, γιος ξεκληρισμένος και κολασμένος ζωντανός!

Θέλω, θέλω χωρίς άλλο, χωρίς να χάνω καιρό! Έτσι κόβεται ο δεσμός και είθε να σε φωτίσῃ ο Θεός να τον κόψης το γρηγορώτερο. Αν είναι δυνατόν σήμερα, μη αναμένης το αύριο, την τελευταία ώρα! Διότι το άκουσες πως όποιος μπορεί τώρα και δεν θέλει να μετανοήση, ίσως θα έλθη καιρός να θέλη και να μη μπορή...

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Αδελφός του αγίου Κυρίλλου γεννηθείς το 815 στη Θεσσαλονίκη και κοιμηθείς το 884 στην Μοραβία (σημερινή Τσεχία). Θεωρούνται (και είναι) αμφότεροι φωτισταί των Σλάβων.
2. Δηλαδή στο λεγόμενο βυζαντινό κράτος – αυτοκρατορία.
3. Τότε Πατριάρχης ήτο ο ιερός Φώτιος (858 -867 και 877 - 886). Βασιληάς της Βουλγαρίας ήτο τότε ο Βάρις, ο δια του αγίου Βαπτίσματος μετονομασθείς εις Μιχαήλ (852 -889).
4. Ταύτα εκ της προφητείας Δανιήλ κεφ. Ζ', 9 και εξής. Θαυμασία απεικόνισις υπάρχει εις το παρεκκλήσιον της Μονής της Χώρας (Kariye Cami) εν Κωνσταντινουπόλει.
5. Όρα Ματθαίου ΙΓ', 42 και 50, και ΚΕ', 41.
6. Ματθαίου Η', 12, ΚΒ', 13, ΚΕ' 30.

Η ΑΛΛΗ ΟΨΙΣ

Ψηλαφώντας την των πραγμάτων αλήθεια...
<https://alopsis.gr>

---

7. Μάρκου Θ', 44 και εξής.

8. Μάρκου Ι' 33.

9. Γαλάτας Γ', 13.

10. Ματθαίου Κ', 28.

11. Εκ του αρχηγού των Πελαγίου, προερχομένου εκ Μεγάλης Βρετανίας και διδάξαντος τας αιρετικάς του δοξασίας εν Ρώμῃ, Β. Αφρική και Ιεροσολύμοις. Έζησε τον Ε' αιώνα, αι δε διδασκαλίαι του κατεδικάσθηκαν υπό πολλών Συνόδων και δη της Γ' Οικουμενικής (431).

12. Λούθηρος (τέλη ΙΕ' αιώνος και ΙΣΤ' αιών), Καλβίνος (ΙΣΤ' αιών), αρχηγέται των προτεσταντικών αιρέσεων και σφοδροί αντιπαπικοί, αγνοούντες πλήρως την Ορθοδοξίαν.

13. Μάρκου Η', 34.

14. Ιωάννου ΙΕ', 5.

15. Πατήρ της Λατινικής «εκκλησίας» και άγιος της Ορθοδόξου Εκκλησίας μας. Έζησε τον Ε' αιώνα κυρίως εις την Β. Αφρικήν. Έγραψε πολλά, ων το κυριώτερον αι «Εξομολογήσεις» αυτού.

16. Λόγος ΛΖ' εις το ρητόν του Ευαγγελίου «Ότε ετέλεσεν ο Ιησούς τους λόγους τούτους».

17. Λόγος ΙΘ' εις την προς Ρωμαίους.

18. Ρωμαίους Β' , 6 και εξής.

19. Α' Τιμόθεον Β', 4 και Ιεζεκιήλ ΙΗ', 23.

20. Σόδομα, Γόμορα, Αδαμά, Σεβωήμ και Σηγώρ. Αι πρώται τέσσαρες κατεστράφησαν, διεσώθη μόνον η Σηγώρ, όπου κατέφυγεν ο Λώτ.

21. Πρόκειται περί του πάθους της αρσενοκοιτίας, υφ' ου είχον καταληφθή οι Σοδομίται. Εξ ου και το πάθος τούτο καλείται «σοδομισμός».

22. Γενέσεως ΙΘ' , 18.

Η ΑΛΛΗ ΟΨΙΣ

Ψηλαφώντας την των πραγμάτων αλήθεια...
<https://alopsis.gr>

---

23. Αυτόθι, 26.

24. Λουκά ΙΖ', 32.

25. Ιξός. Σκεύασμα κολλώδες από διάφορα φυτά (κισσό, μελά, αρκουδοπούριναρο κ.λ.π.) προς παγίδευσιν πτηνών με (ι) ξόβεργες.

26. Σαμμουραμάτ, εις τα ασσυριακά. Σπουδαία βασίλισσα της Ασσυρίας ζήσασα περί τα τέλη του Θ' αιώνος π.Χ. έκτισε την Βαβυλώνα και περιεβλήθη υπό θρύλων καίτοι υπήρξε ιστορικόν πρόσωπον.

27. Ιδρυτής, κατά τον μύθο, της Ασσυριακής πόλεως Νινευί. Ο έρωτάς του προς την Σεμίραμι, που ήτο εξαδέλφη του, έδωσεν αφορμή για μυθιστορίες των ελληνιστικών χρόνων.

28. Ιερεμίου ΙΓ', 23.

29. Προέρχεται εκ της ευχής του αγίου Μαρδαρίου της αναγινωσκομένης εις το Μεσονυκτικόν και την Γ' ώραν, σημαίνει δε ότι ο Κύριος «ο ετάζων καρδίας και νεφρούς» γνωρίζει δι' ένα έκαστον εξ ημών, συμφώνως με την δικαιοκρισίαν Του.

30. Ησαΐου κεφ. Ε'.

31. Ψαλμός ΞΒ', 1.

32. Ιουδαίοι. Οι εκ της φυλής του Ιούδα, τετάρτη υπό του πατριάρχου Ιακώβ. Επειδή η φυλή αυτού ήτο η πολυαριθμωτέρα εις το δωδεκάφυλον, κατά συνεκδοχήν Ιουδαίοι = Εβραίοι = Ισραηλίται (Ισραήλ = Ιακώβ).

33. Αγαρηνοί. Εκ της Άγαρ, παλλακίδος του Αβραάμ, της οποίας ο νιός Ισμαήλ θεωρείται γενάρχης των Αράβων. Σκωπτικώς Αγαρηνοί λέγονται οι Μουσουλμάνοι και οι κατακτηταί Οθωμανοί.

34. Εκ των του Ησαΐου (κεφ. Ε', 2 και εξής) «Φραγμόν περιέθηκα... και ωκοδόμησα πύργον εν μέσω αυτού» (του αμπελώνος).

35. Όρα Ματθαίου Γ', 12 «καὶ συνάξει τὸν σίτον αὐτοῦ εἰς τὴν αποθήκην, τὸ δε ἀχυρὸν κατακαύσει πυρί ἀσβέστῳ».

36. Εκ των του Ησαΐου, αυτόθι.

37. Αυτόθι.

Η ΑΛΛΗ ΟΨΙΣ

Ψηλαφώντας την των πραγμάτων αλήθεια...
<https://alopsis.gr>

---

38. Αυτόθι Ε', 5.

39. Ρωμαίους Β', 4.

40. Αυτόθι, 5.

41. Ο αδελφός του αγίου Βασιλείου (335 -395).

42. Λόγος Ε' εις τους Μακαρισμούς «Μακάριοι οι ελεήμονες, ότι αυτοί ελεηθήσονται».

43. Τελευταίος βασιλεύς του βασιλείου του Ιούδα, βασιλεύσας από του 597 π. Χ. διαδεχθείς τον Ιεχονίαν.

44. Παροιμίαι ΙΗ' 3.

45. Β' Παραλειπομένων ΛΣΤ' 11 και εξής.

46. Αυτόθι.

47. Ο δεύτερος. Εβασίλευσε από το 605 – 562 π. Χ. γενόμενος μέγας κατακτητής και πολύ σκληρός.

48. Μπάμπ - ιλού = πύλη του θεού Έλ. Περίφημος πόλις της Μεσοποταμίας επί του ποταμού Ευφράτη. Ήτο τότε η μεγαλυτέρα πόλις του κόσμου, αλλά και η πλέον αμαρτωλός. X

49. Ιεζεκιήλ Γ' 17 και εξής.

50. Γαλάτας Β' 6.

51. Ιωάννου Η', 21.

52. Β' Παραλειπομένων ΛΣΤ' , 16.

53. Ιωάννου Ζ' , 34.

54. Αυτόθι Η', 21.

55. Ματθαίου Κ', 18.

56. Πρβλ. Β' Κορινθίους ΣΤ', 2.

Η ΑΛΛΗ ΟΨΙΣ

Ψηλαφώντας την των πραγμάτων αλήθεια...

<https://alopsis.gr>

---

57. Παροιμίαι Γ', 28.

58. Φρυγία. Περιοχή της βορειοδυτικής Μικράς Ασίας, περιλαμβανομένη σχηματικώς εις τα σημερινά βιλαέτια (ινομούς) Προύσης, Αγκύρας και Αϊδινίου. Υπήρξε παλαιόν ισχυρόν βασίλειον με πλουσίαν ιστορίαν.

Γόρδιον. Πρωτεύουσα τότε της Φρυγίας, εν τοις δεξιοίς του ποταμού Σαγγαρίου. Ωνομάσθη ούτως εκ του μυθικού Γορδίου.

59. Ματθαίου Ε' 44.

60. Λουκά ΚΓ', 34.

61. Διερευνήσαντες ουχ εύρομεν που κείται το χωρίον.

62. Εφεσίους ΣΤ' 17.

63. Ρωμαίοι, ρωμηοί, ρωμηοσύνη. Από την Νέα Ρώμη και όχι από την παλαιά. Νέα Ρώμη ή Κωνσταντινούπολις.

(Από το βιβλίο: «Οδός σωτηρίας», του Ηλία Μηνιάτη. Ομιλίες του εν λόγω πατρός, μεταγλωττισμένες υπό του αρχιμανδρίτου Δοσιθέου, Ηγουμένου Ιεράς και Σταυροπηγιακής Μονής Παναγίας Τατάρνης. Η/Υ επιμέλεια Σοφίας Μερκούρη)

(Πηγή ηλ. κειμένου: org.gr)